

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XXVII. évfolyam, 142. szám

2024/2.

Hol vagytok régi barátok?

Tudom, hogy sokan nyugdíjban, jónéhányan a temetőben, és nagy örömmre több tucatnyian a helyeteken – végzitek fáradhatatlanul vállalt munkátokat.

Az én időszámításom tanya- és falugondnok ügyben a kilencvenes évek elején kezdődik, az első falugondnokokkal, ezért ilyen rossz a mérleg. És a barátokba beleértem a hálózat segítőit, az egyesületek munkatársait, és nem utolsósorban a polgármestereket. Harminc éve, önkormányzati tapasztalatok híján, támogatás és szabályozás nélkül ők vállalták fel a falut, ahogy Kemény Berci mondaná, ők gondolták, hogy a személyes gondoskodásnak ez a formája működőképes lehet.

Most úgy látom, hogy Szanyi Éva 2003-as és Berci 2007-es halála után még tudott felfelé ívelni a hálózat, amelynek legfontosabb bázisai az egyesületek és a képzések voltak, majd a politikai megfontolások kikezdték és megrongálták az eredeti tiszta célokat, szándékokat. Évek óta fogyatkoznak, sőt megszűnnek a támogatások, amelyek az egyesületeket működésképtelenné teszik, a képzéseket úgy centralizálják, hogy nehezen hozzáférhető lett a tapasztalatok átadása, cseréje.

Nektek ott az Alföldön szerencsétek van, hogy a legkiterjedtebb területű egyesület és a legtapasztaltabb egyesületi munkatársak dolgoznak azért, hogy a legfontosabb programok, találkozók továbbra is működhessenek, hogy a Hírlevél eljusson mindenkihez, hogy a közösség Berci által megálmodott fészekmelegéből mindenkinek jusson.

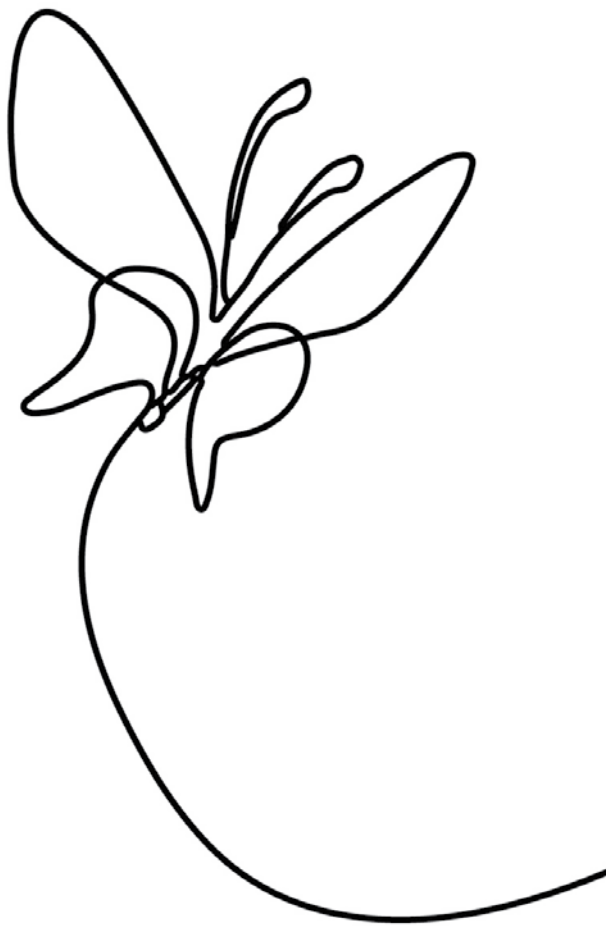
Én időközben úgy megöregedtem, hogy szeretett Csákváromat kénytelen voltam elcserélni Mogyoródra, ahol a rokonaim közelében élhetek, és nem kell a szociális otthontól rettegnem. És vénségemre még ebédet is szállít egy cég. A fiatalembert, aki heti öt napon pontosan és kedvesen érkezik a lezárt, hűtött étellel, amit bőséges kínálatból választok, falugondnokká ütöttem (többet jelent, mint a lovaggá ütés), rövid magyarázat után el is vállalta a feladatot. Napi 360 ebédet szállít 160 címre, több Pest megyei településre. Hűtőládákból válogatja össze az egyénileg rendelt ételeket, kiosztja a heti étlapot, beszedi a megrendeléseket és a heti pénzt hétfőnként, és eseti megrendeléseket is kiszállít. Mindezt olyan kedvesen, türelmesen és pontosan teszi, hogy azt hiszem, megint szerencsém van.

És közben örülök, hogy van kikre emlékezni, ahányszor megjelenik. És nagyon örülök, hogy megismerhettem benneteket és részt vehettem a közös munkában. Továbbra is bízom benne, hogy nem volt hiába.

Faludi Erika

Romhányi József: Lepketánc

*Mikor a hernyóból lepke lett,
kérkedve repkedett,
hogy fényben keringve mind tovább
csillogtassa himporát.
A derék kutyának
képére mégis kiült az utálat.
– Villogj csak fent, te szép féreg;
nem lesz nagyobb az értéked!
Hernyó maradsz, bár fent keringsz.
Nem a szárny szab itt mértéket,
hanem a gerinc.*

Kép forrása: internet

Lakitelek visszavár

Február 21-én Lakiteleken tartotta meg évi rendes közgyűlését és falugondnoki találkozót a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, amely Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Békés, Pest és Jász-Nagykun Szolnok vármegye településeinek falu- és tanyagondnokait tömöríti egy érdekvédelmi szervezetbe.

A lakiteleki zeneiskolások és felkészítő tanáraik lenyűgöző előadása után Madari Róbert polgármester mutatta be a települést. Lakitelek földrajzi értelemben átmeneti jellegű terület. Különös módon az itteni táj a Duna és a Tisza közös felszínformáló munkájának eredménye, találkozási pontja. A hegyekből lezúduló Ős-Duna egykor még errefelé folydogált, de a saját maga által lerakott hordalékúpok fokozatosan nyugatra szorították. Ma, ennek és a szél intenzív felszínformáló tevékenységének maradványa a homokhátság, ami itt találkozik a kanyargó Tiszával, ami éltető vizével, élővilágával, áradásaival számunkra a kapcsolódás, a természetjárás, a sport üdítő élményének lehetőségét nyújtja. Az ideérkezők, attól függ, hogy ki merőről érkezett, a táj különböző arcaival találkozhattak: szőlőültetvényekkel, gyümölcsösökkel, szántókkal, legelésző birkákkal, tehéncsordával, vizekkel, erdőségekkel. Ezek már mind az előző korok, mind napjaink emberének, helyi közösségeinek munkájáról tanúskodnak, miközben a viharos történelem sokszor kényszerítette az itt élőket újrakezdésre.

Felmerül a kérdés, mégis, mi tette ezt a pusztaságot mára virágzó településsé, melynek ma hivatalosan 5005 lakosa van.

Lakitelek igazi vonzerejét természeti szépségei adják. A Holt-Tisza mentén a Tőserdő területe a Kiskunsági Nemzeti Park része, a termálvizes strand sok-sok üdülőt vonz a nyári időszakban. Az 1970-es években kezdődött meg az üdülőterület fejlesztése, napjainkra közel fele annyi nyaralót építettek ide, mint amennyi a falu házainak száma.

Ez a gyönyörű táj, a lakitelekiek vendégszeretete, a gasztronómia, a kulturális értékek, a közös hagyományok, amelyeket őseinktől örököltünk még nagyon sok kiaknázatlan erőforrást jelentenek számunkra, amit összefogással, együttműködéssel tudunk szűkebb és tágabb közösségünk szolgálatába állítani. Ennek az értéknek a

természetes állapotban való megtartása mellett kívánjuk a turisztikai vonzerőnket is növelni.

Remélem visszatérnek hozzánk, - mondta Madari Róbert, - hogy még jobban megismerjék Lakitelek sokrétű, színes civil, hagyományőrző és kulturális életét, melyek révén településünk folyamatosan aktív, alkotó életet él. Amely azért is „fontos, mert a hagyománnyal rendelkező közösségnek nemcsak a teherbíró képessége nő, hanem biztonságérzete, a megújulásra való képessége is.”

Ezt követően bűnmegelőzés és közlekedésbiztonság a kislavakban és a tanyákon címmel dr. Vaslóczki Ferenc, rendőr ezredes, rendőrségi tanácsos, rendőrfőkapitány-helyettes tartotta meg előadását, azzal a céllal, hogy felhívja a falu- és tanyagondnokokat, a polgármestereket, valamint a fenntartók figyelmét a társadalmat leginkább érintő problémákra, veszélyekre.

Beszédében kiemelte, hogy egy olyan gyorsan reagáló, a közösségekkel folyamatos kapcsolatot és párbeszédet folytató rendőrséget szeretnének létrehozni, amely együttműködik az önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, társadalmi csoportokkal annak érdekében, hogy valamennyien biztonságban legyünk. A rendőrfőkapitány-helyettes a közösségi összefogás erejében látja a jövőt. Fontosnak tartja, hogy a településeken saját jelzőrendszer alakuljon ki - a háziorvos, a pedagógus, a polgárőrség, a falugondnok, a közterület-felügyelők, a mezőőrség, a körzeti megbízott és

a helyi közösségek- között, egy közös információs csatorna, ahol konzultálhatnak egymással, ha valamilyen problémát észlelnek.

Mindezek után Czinege Edit a Lakiteleki Értéktár Bizottság elnöke tartotta meg előadását Lakitelek helyi értékeiről.

Lakitelekhez jelenleg két külterületi rész tartozik- ahol Tóth Sándor és Budai Szilvia-tanyagondnok végzi a munkáját- az első körzet Felsőalpár és Kisalpár, a másik körzet pedig a Szikrai rész.

Tóth Sándor 2015 szeptembere óta tevékenykedik, mint tanyagondnok. Munkáját 2022 októberében kapott 9 személyes OPEL ZAFIRA LIFE autó segíti. Ezzel a kisbusszal szedi össze reggel a gyermekeket a tanyagondnok és viszi őket az óvodába, iskolába, ezután a Gondozási Központba szállítja az ellátottakat és ezután indul ki a tanyavilágba, ahol van, akit be kell hoznia az orvoshoz, gyógyszerért, drogériába vagy az élelmiszerboltba. De vannak olyan napok, amikor az itt élők egy kicsit gyengébbnek érzik magukat vagy télen csúszósak az utak, ekkor bevásárlólistát kap. Feladatai közé tartozik még az ebéd kiszállítás is.

re a tanyagondnoknak szüksége lehet a munkája során. A kisgyermekszállításra is különösen ügyelnek: kizárólag gyermeküléssel és magasítóval szállítják a gyermekeket.

A tanyavilágban élők gyakran mondják, hogy „mi lenne velük a tanyagondnoki szolgálat nélkül, és milyen hálásak, hogy van ez a lehetőség”.

Ezután ismertetésre került Egyesületünk elmúlt évi munkája a közhasznú, illetve a felügyelőbizottsági jelentés, valamint a 2024-ben tervezett programok is.

Idén is, ugyanúgy szervezzük a továbbképzéseket, mint eddig (folyamatosan várjuk a jelentkezéseket-jelentkezési lapokat az info@falugondnoksag.hu e-mail címre) valamint a találkozót és a családi napot, amire a meghívókat a tagjainknak (akik kitöltötték a szándéknyilatkozatot, valamint befizették a tagsági díjat) folyamatosan küldjük.

Természetesen most sem felejtkeztünk el a nyugdíjba vonuló kollégákról.

Az idei évben öt nyugdíjba vonuló kollégát búcsúztattunk el Boda András újszilvási, Fekete Judit kiskunfélegyházi, Erdődi Károly jászfelseszentgyörgyi, Nagy László szelevényi és Kiss Lászlóné sándorfalvi tanyagondnokot, akiktől Bozók Imre a szokásához híven igen találó verssel köszönt el: *„az idő meg nem áll, /helyünkre új ember, új ifjúság vár.”*

A tartalmas és finom ebéd után pedig ellátogattunk a Tiszaparra, ahol az Ökoturisztikai Fogadóközpontot tekintettük meg.

Ezúton is szeretnénk megköszönni, a polgármester úrnak, az intézményvezető asszonynak és minden közreműködőnek, hogy ilyen tartalmas és szép napot tölthettünk el a településen.

Budai Szilvia 2022. februárja óta tanyagondnok, kinevezése előtt tudta, hogy mire vállalkozik, hiszen előtte négy hónapig ő látta el a helyettesítői feladatokat. Az autó, amivel minden nap dolgozik egy 5 személyes Suzuki Grand Vitara. Beszámolója alapján az elmúlt két évben igen sok minden történt vele a munkavégzése közben, köztük egy tolvaj lefűlése is.

A szolgálati autók mindegyike el van látva minden szükséges védőfelszereléssel (gumikesztyű, maszk, lábszák, kezeslábas védőruházat, fertőtlenítő gél és spray.) ami-

Továbbképzések Kelettől Nyugatig

Folyamatosan zajlik a „Napra-kész ismeretek gyakorló és helyettesítő falu- és tanyagondnokok számára” című szabadon választható továbbképzések szervezése.

2024. január végén – február elején Sarród, Nyárligeten (Győr-Moson-Sopron vármegye, 26 fő), majd rá egy hónapra Lövő településen (szintén Győr-Moson-Sopron vármegye, 17 fő), április elején pedig Rönökön (Vas vármegye, 20 fő) valósult meg képzés a Falugondnokok Vas és Győr-Moson-Sopron Megyei Egyesülete közreműködésével.

De nemcsak a nyugati országrészen dolgozó falu- és tanyagondnokok szá-

mára volt lehetőség a továbbképzési kötelezettség teljesítéséhez szükséges pontok megszerzésére az elmúlt időszakban, hanem Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar vármegye falu- és tanyagondnokai számára is.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Falugondnokok Egyesületével együttműködve Gyűrén 22 fő részvételével valósult meg a minősített továbbképzés.

Egyesületünk működési területén még nem tudtunk az idén továbbképzést indítani. Nem tudjuk mi lehet ennek az oka. Talán az, hogy már mindenki megszerezte a szükséges pontokat más intézmények képzéseinek teljesítésével?!

Az egyesületünk által szervezett továbbképzések a ponton, a naprakész tudáson kívül adnak még valami nagyon fontosat a falu- és tanyagondnokok számára, az egymástól tanulás lehetőségét, az összetartozás erősítését. Várjuk a jelentkezési lapokat!

Szeniori tapasztalatok

A 170 órás falu- és tanyagondnoki képzés (amelyet 2021 óta a falugondnoki, tanyagondnoki szolgáltatás helye szerint illetékes vármegyei önkormányzat szervez) oktatási programja szerint a 44 óra terepgyakorlat keretében van lehetőség a képzésben résztvevő és a szenior falu-, tanyagondnok találkozásra. Ennek az együtt töltött időnek (két munkanap) a tapasztalatait osztották meg a szenior falu- és tanyagondnokok 2024. február 1-jén, Szelevényen.

A szenior falu- és tanyagondnokok több évnyi (van, aki esetében 15 évnyi) szeniori tapasztalata alapján elmondható, hogy „hígul” a szakma. Az elhivatottság nem látszik annyira a képzésben résztvevőkön, mint a régebbi időkben.

Sajnos a mai (nemcsak) fiatalok nem veszik olyan komolyan a falu- és tanyagondnoki *szolgálatot*, egy jobb lehetőség reményében, sokkal hamarabb váltanak. Teljesen más a képzéshez való hozzáállásuk is, hiszen ők már „mindent is tudnak”, nem tanulhatnak újat.

A régebbi időkben a lakosság választotta a tanyagondnokot, és így olyan ember került a szolgálathoz, akiben megbíztak a lakók, és a falugondnok/tanyagondnok akarta is ezt a hivatást gyakorolni.

Az sem elhanyagolható kérdés, hogy egy településen kikből lehet választani, kik a jelentkezők. Van olyan település, ahol sokan jelentkeznek az állásra, de a legfontosabb kérdés, hogy vajon mindenki alkalmas lenne-e a falugondnoki/tanyagondnoki hivatásra? Ezzel szemben van, ahol nincs is jelentkező és egy másik településről érkező, helyismerettel nem rendelkező személy kerül kinevezésre.

Itt merül fel a próbaidő jelentősége. Hagyni kell időt arra, hogy kiderüljön, a választott személy alkalmas-e falu/tanyagondnoknak vagy sem. Ha sűrűn változik a falu- és tanyagondnok személye a bizalmi kapcsolat is csorbát szenved, amit nagyon nehéz visszaszerezni. Sajnálatos módon több esetben az önkormányzati választások idején, ahol változik a polgármester személye változik a falu- vagy tanyagondnok személye is, és ez is meg-

nehezíti (ellehetetleníti) a bizalom hosszútávú fenntartását.

Jó lenne, ha visszajönné az a régi idő, amikor a falugondnoki egyesület összekovácsolta az új falu- és tanyagondnokokat. Most ez is nehezebb, mert a képzés 2021 óta más rendszerben történik.

Az elmúlt évtizedben sokat változott a gazdasági-, a közigazgatási-, a jogi környezet, az egészségügyi, a szociális-, az oktatási rendszer és nem kisebb változáson ment keresztül a kistelepülések, tanyás térségek népességének összetétele is. Ezek a változások, nem beszélve a falugondnoki szolgáltatást érintő létszámhatár növekedésről, a falu- és tanyagondnoki feladatkör átforgalmazásához vezettek.

Összességében elmondható, hogy a szeniorok nem látják túl fényesnek a jövőt. Szerencsére vannak jó tapasztalatok, de az az igazság, hogy kevésbé elhivatottak a mostani képzésben résztvevők, és ez a szociális szakma más területeire is érvényes. Kiöregszik a falu- és tanyagondnoki közösség és nincs fiatal utánpótlás. Nyilván az anyagi *elismerés* sem egy motiváló tényező, de a remény hal meg utoljára!

Hírek

Meghívó

Maczkó József, Kelebia polgármestere meghívja a falu- és tanyagondnokok tagjainkat 2024. május 25-re (szombat) Kelebia gasztrokulturális (kacsa és spárgaételek) napjára.

A falu- és tanyagondnokok családotól is jöhetnek, mert több gyermekbarát programmal is készülnek a házigazdák. Sőt, vállalkozó szellemű kollégák részére lehetőséget biztosítanak a főzőversenyben való részvételre is, ahol a kacsa- és spárgaételek a hangsúly. A főzőversenyre

10 főig 5 db kacsát biztosítanak. Akár több csapat is indulhat. Nevezési díj nincs.

Akik nem sütnek-főznek, azokat a központi gasztropontról fogják kiszolgálni. Spárgaételek kóstolására is lesz lehetőség.

Italok tekintetében javasolják, hogy mindenki készüljön a „hazaival”. Természetesen lesz büfé is.

Akit érdekel a lehetőség Egyesületünkönél jelentkezzen. Határidő: 2024. április 30.

Szakmai nap Mezőberényben

Egyesületünkől Sümeginé Ország Edit „A szakmai munka gyakorlata a falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatásban” címmel előadást tartott a Csongrád-Csanád-Békés vármegyei Szakmafejlesztési Hálózat szakmai napján.

A mezőberényi Városi Humánsegítő és Szociális Szolgálat Alapszolgáltatási Központja adott helyet a 2024. március 26-án délelőtt megvalósult szakmai programnak. Először Szerencsi Károly módszertani munkatárs bemutatta a szakmafejlesztési hálózat munkáját és a gesztor - Mécses Szolgáltató Község Egyesülete – tevékenységét, majd a házigazda intézmény vezetője – Megyeriné Péntes Mária – ismertette - a nemcsak szociális alapszolgáltatást nyújtó - intézmény sokrétű feladatait. A bemutatkozás során a mezőberényi tanyagondnok – Rauné Hegedűs Éva – bővebben, a többi résztvevő néhány szóban ismertette az általa végzett tanyagondnoki tevékenységet. A résztvevő tanyagondnokok között volt, aki már 2009 óta végzi ezt a szolgálatot, és volt, aki még vár az (alap)képzésre.

2024. márciusi adatok szerint, Mezőberény külterületi lakosainak létszáma jelentősen csökkent az elmúlt évekhez képest. A kisgyermekes családok létszáma az elmúlt 5 évben viszont emelkedett. Területekre bontva, Mezőberény külterülete 9 részre osztható (Kereki, Boldishát, Blanka, Belenta, Ókert,

Szarvasi úti tanyák, Kérhalom, Laposi kert, Cinalapos), ezeken a területeken életvitelszerűen élnek emberek. A tanyákon 83 háztartás található, összes lakos 164 fő, ebből 24 fő 18 év alatti, 88 fő 60 év alatti, 52 fő 60 év feletti.

Rauné Hegedűs Éva szerint a külterületen felmerülő szociális problémák jelentős részét az alkohol, a cigaretta, a drog, a lakhatási környezet elhanyagolása okozza. Mint a jelzőrendszer tagja folyamatosan kapcsolatot tart a rendőrség, a katasztrófavédelem, az iskolák, az óvodák, a családsegí-

tő munkatársaival, a védőnőkkel és a többi jelzőrendszeri taggal.

Éva elmondta, hogy napi rendszerességgel 5, heti rendszerességgel 19, havi rendszerességgel 22 és éves rendszerességgel 27 háztartás veszi igénybe a tanyagondnoki szolgáltatást. Vannak, akik nem kérik a szolgáltatást (10 háztartás), de ez nem azt jelenti, hogy nem tartja velük a kapcsolatot.

A naponta legfőbb feladata a gyermekek bölcsődébe, óvodába, isko-

lába való eljuttatása, és haza szállítása.; az idősek beszállítása az alapszolgáltatási központba, nappali ellátásra, majd haza szállítása; az ebéd kihordása; télen téli tüzelő behordása; kisebb bevásárlások. Heti rendszerességgel végez szállítást háziorvosi vizsgálatra, nagyobb bevásárlásokat, ügyintézéseket; mentális támogatást nyújt; családsegítő munkatársakat, védőnőket juttat ki családokhoz. Havonta előforduló feladatai közé tartozik még a szakrendelésekre való eljutás, egyéb egyéni ügyintéзések. Évente pár alkalommal kerül sor a közérdekű információk eljuttatására a tanyán élőkhez (pl. kommunálisadó kézbesítése, egyéb önkormányzati tájékoztatók, tanyafórum). A tanyagondnoki feladatai mellett a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban is részt vesz.

A szakmai nap során áttekintésre került a falu- és tanyagondnoki szolgáltatás története a kezdetektől napjainkig, a bekövetkezett változások és annak hatásai, a működésnek keretet (?) adó jogszabályok módosulásai, a szolgáltatás indításának és működtetésének személyi és tárgyi feltételei, a dokumentáció vezetése. Kiemelten foglalkoztunk a tevékenységnapló vezetésével (legyen átlátható, számszerűsíthető, a tényleges elvégzett feladatokat mutassa), a továbbképzési (2018.07.01.) és a(z) (alap)képzési (2021.01.01.) rendszer átalakulásával.

Mórahalom és a tanyavilág

Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Pest, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei falugondnokságot működtető települések falu- és tanyagondnokai, polgármesterei, jegyzői, intézményvezetői találkoztak Mórahalmon. A 2024. március 20-i programot a település és a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete szervezte.

A tanyai hangulat verses megidézése után Mihályfi Béla Országgyűlési képviselő és Dr. Polner Eörs Csongrád-Csanád Vármegye alelnökének a köszöntője követte.

Ezután Nógrádi Zoltán Mórahalom Város polgármestere beszélt Mórahalomról. A településnek, a településen élő embereknek a tanyahoz való kötődésük, a tanya iránti tiszteletük és hálájuk élő, létező mindennapi viselkedési norma. Mindazokat, akik a tanya ellátásáért és a tanyán élő, számunkra kedves emberek biztonságérzetének megteremtéséért naponta sok feladatot felvállalva és felelősséget viselve végzik a munkájukat, azok ezen a vidéken tiszteletnek örvendenek. Mi itt csak úgy hívjuk őket, hogy gondviselők, ami azt jelenti, hogy átvesszi valaki a gondot másnak a válláról. A mai viszonyok között, a mai társadalom átalakuló értékrendjében valljuk be talán ez az egyik legnagyobb kincs és a legnagyobb érték.

Mielőtt néhány gondolatot a városról mondanék szeretnék nagyon röviden megemlékezni az elmúlt időszak azon jeles személyeikről akik sokat tettek azért, hogy a tanya, mint egy speciális településszerkezeti forma itt az Alföldön megmaradjon. A több ezer tanyai iskolának az első néhány (7 vagy 8) iskolája itt épült meg Szeged Alsótanyán, tehát mi vagyunk a klebelsbergi iskolák első fecskéi, de itt szeretnék még megemlékezni Tóth János piarista szerzetes papról, tanítóról is, aki Klebelsberg elődje volt. Ő volt az első, aki megszervezte egyházi és helyi eszközrendszerrel a Piarista rend eszközrendszerével a tanyai oktatást és a képzést. Móra Ferenc így írt róla „Egész életében a tanyát járta és egyszer csak megmozdult a tanya és bement őhozzá a teljes tanyavilág”

De nemcsak a történelem adott nekünk ilyen személyiségeket, akikre tisztelettel emlékezhetünk vissza és munkájuk egyfajta példát ad a mai viszonyok között. Ilyen volt Kemény Bartalan „Berci bácsi” az Ő életműve maradandó és hosszú-hosszú ideig fogja még az a fajta emberséges tudást hirdetni, ami az Ő értéke volt és amellyel intézményt alapított. Az Ő nagy segítője volt Szanyi Éva főosztályvezető asszony, aki a Szociális és Családügyi Minisztérium főosztályvezetőjeként tevékenykedett. Ő, aki a közigazgatási vonalon gondozta Berci

bácsi ötletét, javaslatát az intézménnyé alakító szándékát. Azt gondolom, ahogyan Ők az ország nagy tájegységeinek az ügyeit, gondját, baját kezelték, ugyanolyan gondossággal kezelik Önök a mindennapjaikban a falunak, tanyavilágnak és tanyai körzetnek mindennapos gondjait. Őszinte hittel és kemény elkötelezettséggel és odaadással minden erőfeszítést és energiát belefektetve teszik a dolgukat. Önök megkapják nap mint nap az ott élőtől azt a szeretetet, ragaszkodást, kötődést, amely a világhoz való kapcsolatukat jelenti.

Mórahalom vonatkozásában, amiről most beszélni szeretnék csak néhány apró villanás a város ügyeibe, de leginkább a szociális szektor. A legnagyobb dilemma, amit fel kell oldanunk a mai magyar társadalmi tudatban az az, hogy ki az, akinek felelősséget kell vállalnia azokról a társadalmi szereplőkről, akik önmaguk erejéből cselekvőképességük korlátozottsága folytán nem tudnak magukról gondoskodni. A közösség erejét nem lehet kikapcsolni ebből a feladatrendszerből, azonban az sem lehetséges, hogy minden terhet és felelősséget csak a közösségnek kell vállalnia. Meg kell találnunk azokat az akár civil, akár önkéntes szereplőket, akik erre hajlandóságot mutatnak. A családot sem hagynánk ki ebből a rendszerből.

A másik dolog a demencia. Itt személyes diagnosztikai alapfeltételeket kell biztosítani és speciális ellátásokat, amelyet egy önkormányzat együttes eszközrendszerével lehet megvalósítani. Ezt a programot elindítjuk és két éven belül ennek a tapasztalatairól be tudunk számolni.

A harmadik dolog az, hogy hogyan lehet az alapellátást és a szakosított ellátást, a vagyongazdálkodást, a család bevonását az örökség iránti aggodalom elosztatását ötvözni egy olyan programmal, ahol az idős a saját környezetéből kimozdítva, de mégis egyönálló életteret biztosítva tudnánk egy speciális ellátási formát megvalósítani. Egy új alapellátó központot összekötünk egy garzonlakás rendszerrel, amely fizikailag is össze van kötve, ami azt jelenti, hogy a gondozási központunkból át lehet járni a lakásokba, folyosó köti össze, amelyben élheti az életét. Ha valaki fölszámolja a vagyonát és megvesz egy ilyen lakást akkor egy olyan biz-

tosítékot kap az önkormányzattól, hogy mi ezt a lakást amikor az idős elhunyt, akkor visszavesszük és kifizetjük az örökösöknek ennek az árát. Ebben az alapellátó központban éjjel-nappal 24 órás szolgálat orvosi ellátás és minden egyéb meg lesz szervezve.

Köszönöm ezt a munkát a helyieknek éppúgy, mint a város határain kívül érkező falu- és tanyagondnokoknak.

A jó isten adjon kellő erőt elszántságot ahhoz, hogy mind azok, akik ebben a munkában részt vesznek hosszú ideig tudják csinálni, mert nem lesz könnyű a generációváltás.

Ezután Balog Mónika tagintézmény-vezető „Együttműködés a tanyagondnokokkal intézményi keretek között” előadása következett. Elmondása szerint számára a tanyavilág különösen fontos, hiszen ott nőtt fel, szülei is tanyán élnek a mai napig és ezáltal az ő gyerekei is tudják, hogy milyen a tanyai lét. „Lakni bárhol lehet, de élni csak tanyán.” A tanyai életnek van egy különleges varázsa, azon felül, hogy néha igen kemény és nehéz az élet a tanyán mégis körül öleli az a csend, az a nyugalom, az a béke, amire valljuk be néha mindannyiunknak szükségünk van.

Hatékony az együttműködés a Homokháti Szociális Központ és a Mórahalom Város Önkormányzatának tanyagondnoki szolgálata között. Szerencsésnek mondhatom magamat, hiszen olyan kollégák vesznek körül, akikre mindig számíthatok. Van négy szorgos tanyagondnok, és az idősek bármit kérnek ők mindig ott vannak, ha kell, éjszaka, ha kell, ünnepnapon. Ők rendületlenül végzik a munkájukat. Az ellátottjaink nagyon szeretik a tanyagondnokokat, nagyon jól ismerik őket. Szinte nincs olyan helye a mórahalmi tanyavilágnak, hogy ne ismernének egy-egy elrejtett bejárót. A tanyagondnokok a város meghosszabbított karjai. Nagyon szeretném, ha ez a tanyagondnokság még hosszú ideig hozzájárulna a különleges tanyai életforma fennmaradásához.

Ha pedig már ennyi szó esett a tanyagondnokokról, mutassuk is be őket.

Mórahalmon négy tanyagondnoki szolgálat működik. Négyük közül legrégebb óta Farkas Ildikó látja el a szolgálatot ő 2003 óta tanyagondnok, aki munkája elismeréseképpen 2023-ban Kemény Bertalan emléklapban részesült. Őt követi Szógi Antal, aki 2012 januárja óta tevékenykedik, mint tanyagondnok. A legifjabb fecskék pedig Bodor Imre, aki 2020 és Ördög Mihályné Zsuzsi, aki pedig 2023 óta végzi ezt a nemes hivatást. Feladataik igen sokrétűek, csakúgy, mint más településeken is, amihez nagy kiterjedésű tanyai körzet tartozik. Idősek beszállítása a nappali tagintézménybe különböző programokra, azokat az időseket, akiknek nincs lehetőségük otthon tisztálkodni hetente több alkalommal őket is beszállítják az intéz-

ménybe vagy éppen a gondozónőt az ellátotthoz. Hivatali ügyek intézése, bevásárlás, gyógyszerkiváltás, orvoshoz szállítás és még sorolhatnánk, hogy milyen ügyekben kell beszállítani a tanyasi lakosokat a városba. Az ebéd-kiszállítás során tudnak a tanyagondnokok minden nap találkozni azokkal az idősekkel, akik nem veszik igénybe

az egyéb szolgáltatásokat. Ekkor van egy kis idő elbeszélgetni, hogy mi is történik a városban. Vannak még az előre tervezhető a ház környékének karbantartásához kapcsolódó feladatok tavasztól- ősziig. Ilyen lehet például a gaznyírás, télen a hóeltakarítás, tűzifa beszerzésének az elintézése és a fahasogatás is. A rendszeres és előre tervezett feladatokon túl előfordulhatnak váratlan helyzetek is. Például, ha az antennakábelrel történik valami a padláson akkor általában a legközelebbi hozzátartozónak szólnak, aki nagy valószínűséggel a tanyagondnok. Ha az idős elveszíti a lakáskulcsát és nem tud bejutni a házba és a tanyagondnokot hívja, vagy ha a szél leszakította a kerítést, vagy cserép csúszik le, akkor is ők mennek. Ott van még a gyerekszállítás is. Előfordul, hogy a gyerekszállítás után a gyereknevelés is a tanyagondnokra hárul, főleg, ha aznap reggel az adott gyermek dacosan indul útnak. Végezetül, de nem utolsó sorban jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban is részt vesznek a tanyagondnok. Azt, hogy ezeket a feladatokat összehangoltan és gördülékenyen tudják végezni elengedhetetlen a jó kollektíva és a jó összhang, az, hogy bármikor számíthatnak egymásra.

A szünetben a mórahalmi értékek közül egy méhészt házaspár - Szentpéteri András és felesége - mutatkozott be.

Ezután a falu-és tanyagondnoki szolgáltatás kereteiről, szakmai tartalmáról és a gyakorlat sokszínűségéről, valamint a szakértői tapasztalatokról Matolcsi-Papp Zoltán az NSZI stratégiai munkatársa tartotta meg előadását.

A nagyon izletes bivalygulyás és a rétes elfogyasztása után Szanyi Éva emléktáblájának megkoszorúzására került sor.

A program zárásaként pedig a résztvevőknek lehetősége volt megtekinteni a Nagyszéksősi Bivalyrezervátumot és az Ezer Év Parkját is.

Köszönjük a színvonalas szervezést, minden közreműködőnek a segítséget! A résztvevők elégedetten és új információkkal telve távoztak.

Magyarország fái

Húsos som

Fa ága

Közép-, Kelet-és Dél-Európában honos, de Kelet-Afrikában és Dél-Amerikában is előfordul; nagy az alakgazdagsága, ezért is sok tájfajtája alakult ki. A *Cornus* nemzetségnév a latinban szarvat, agancsot jelent. Nem igényes, a száraz környezetet jól tűri; cserjésekben, erdőszéleken, vágásokban gyakori, a lehullott terméseit sokféle állatfaj (vaddisznó, őz, szarvas stb.) fogyasztja, és egyben terjeszti. Többnyire öntermékenyülő.

Ötörök eredetű a neve, már a 12. században felbukkan a som, vagyis régóta ismert vadon termő gyümölcsünk. Roknfaja a veresgyűrű som, ami ugyan nem fogyasztható, de a rőzse anyaga kerítésnek való. Régen a Tisza menti vízjárásos településekben a kerítések alapszövege volt, amit mindkét oldalról agyaggal tapasztottak be.

Korán virágzik, egyes területen valaha domináns volt. Somogy vármegye róla kapta a nevét, inkább középhegy-

Közelkép somvirágokról

ségi fajként ismert. Tömeges előfordulása a méheket, poszméheket csalogatja, jó mézelő. Ősidők óta gyűjtik, s fogyasztják a gyümölcsét, ma sem elhanyagolt vadgyümölcsünk. Augusztus legvégétől szeptemberig érő fajtákat ismerünk. Többnyire élénk piros, olykor sötétvörös, vagy bordóvörös, esetleg sárga gyümölcsű somfajtákat termesztnek. Vegyes hasznú a fája és gyümölcse, náluk Szombathelyen, Németországban, Stuttgartban igen gyakori városi fácska. Nyersen, ivólénekn, szörpnek, dzsemként, befőttként, zselé formában és különféle párlatokban használják nyersanyagként. Többfelé mélyhűtött termék formájában tartósítják.

Szedés után kosárban

Fája, illetve faanyaga szívós, ugyanakkor hajlékony is; így ahol nagyon eltűnt a flórából, ott a közelben bányászati, kézműves felhasználás lehet a háttérben. Érdekességgént megemlíthető, hogy a malomkerék szegeket somból készítették. A húsos som legfőbb felhasználása mára a gyümölcsének köszönhető. Szabolcsban sajátos tájfajtája alakult ki, ez a Császlói som (megtalálható a hazai pomológiaiakban). Petőfi híres somfáját (alatta írta a költő a Szeptember végén-t) sajnos sok éve kivágták, az ültetett fácska véletlenül sem helyettesítheti az egykorit.

Szemzéssel szaporítják, az 5-6 x 3-4 m-es telepítési rendszert ajánlják. A fajták hájrendszere, koronaalakja miatt a fajták közötti eltéréseket ki kell tapasztalni. Ismertebb húsos somfaj-

Sárga gyümölcsű som

ták: a Titus, Ovidius, Devin szlovák szelektált fajták, de ismerünk Sárgagyümölcsű fajtákat is. Termesztenek osztrák (Marschula, amely kiváló pollenadó is), bolgár (Kazanlak), dán (p. Cormas), és több amerikai fajtát (Helen, Pioneer, Red Star, Elegant stb.). 4—5. évben terem a húsos som, 30-35 éves korig jól teremnek.

Surányi Dezső

Legyen jó, tegyen jót!

Ajánlja fel adója 1%-át
egyesületünknek!
Adószámunk: 18355525-1-03

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a **Falugondnokok**

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu
honlap: www.falugondnoksag.hu
iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Csörszén Zelenák Katalin

Sümeziné Ország Edit, Kovács Edit

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét